

ERHVERV WEEKEND

Det koster at være bankkunde

Flere banker har indført gebyrer for at have en almindelig konto. Forbrugerrådet er kritisk over for udviklingen. Penge, side 12-13

Kasper Rørsted gjorde Henkel global

Som topchef for Henkel-koncernen står Kasper Rørsted i spidsen for en virksomhed med 47.000 ansatte. Side 8-10

Vi har det
bedre,
end vi tror

Den danske velfærdsmodel er mere levedygtig, end mange politikere og eksperter vil gøre den til. I en kommende bog fortæller tre økonomiprofessorer, hvorfor omverdenen er misundelig på os. Side 6-7

Foto: Carsten Bundgaard

Bundlinjen: Flugten fra ansvaret i Danske Bank-toppen, side 2 **På Tværs: Eivind Kolding tog skraldet**, side 11
Spørg om Penge: Hvem arver hvad? side 14-15 **Ugens klage: Hunden døde ved dyrlægen**, side 16 **Rift om at vurdere brugte biler**, side 16 **JP investerer: »Kolding det er ein by på Jylland«**, side 24

FinansWatch

Uafhængig, kritisk og fair erhvervsjournalistik om din branche – til din branche. ind os på finanswatch.dk

Prøv
FinansWatch
gratis i 30 dage

FINANSWATCH

En hyldest til velfærdsstaten

SAMFUND: Velfærdsstaten er bedre, end mange danskere vil gøre den til, mener tre økonomiprofessorer, som er på vej med en bog om fordelene og ulemperne ved den danske velfærdsmodel.

BØ NIELSEN

boni@jp.dk

Når det verdenskendte ugemagasin *The Economist* sætter spot på noget, så bliver der lyttet.

I februar valgte det indflydelsesrige medie at sætte en stor, skægget viking på forsiden. Overskriften kaldte de skandinaviske velfærdsmodeller for verdens næste økonomiske supermodeller.

Bladet omtalte i mange rosende ord, hvordan man specielt i Sverige og Danmark har formået at skabe samfund, som både spænder et sikkerhedsnet ud under den enkelte borger, og som promoverer innovation og vækst. Og som kan betale for sig selv.

På trods af en hjemmelavet boligboble, der har skabt en dybere krise herhjemme end i langt de fleste europæiske lande, er de danske statsfinanser stadig i verdensklasse. Det samme gælder graden af beskyttelse af den enkelte borger, arbejdsmarkedets indretning og størrelsen på pensionsformuen, der vil sikre velfærdsstaten mange år frem, påpegede *The Economist*.

Det skurer sikkert underligt i ørerne hos de fleste danskere. De er vant til i den hjemlige debat at høre dommedagsprofetier om manglende konkurrenceevne, forringelse af velfærdsydelse og den kvælende offentlige sektor.

Men måske skulle danskerne lytte lidt mere til, hvad omverdenen siger om os, og ikke så meget til vores egen selvkritik, mener tre danske økonomiprofessorer, Torben Andersen fra Aarhus Universitet, Svend Erik Hougaard Jensen fra Copenhagen Business School og Michael Bergman fra Københavns Universitet.

I en ny bog vil de sætte fingeren på overlevelseskraften i vores velfærdsmodel og prøve at sætte ord på, hvad der har bragt os i den gunstige situation. De mener, at selvom den skandinaviske samfundsmodel er under pres fra det voksende antal ældre og den øgede globale konkurrence, er den et eksempel til efterlevelse for mange andre lande. Det er ikke et samfund, som er truet på sin eksistens. Tværtimod.

Element af hypokondri

»Der er et element af hypokondri i den danske debat. Der er alt for stor fokus på problemerne, og samtidig klarer vi os faktisk rimeligt godt, hvis man sammenligner med mange andre lande. Omvendt kan man sige, at hypokondrien er en væsentlig del af overlevelsingen i vores samfundsmodel. Den gør, at vi hele tiden er på vagt,« siger Torben Andersen.

»Uanset hvad vi kan mene om det politiske system og om, at de er lidt sløve i betragtning, er Danmark og Sverige de to lande, som i særklasse er kommet længst med reformer af pensionssystemet,« fortsætter han.

I denne weekend bliver den skandinaviske model diskuteret på en konference i København med deltagelse af nogle af de bedste økonomer fra Danmark, Sverige og Finland. Professorerne skriver konklusionerne sammen til en bog, som udkommer på det internationale forlag Oxford University Press næste år.

Interessen for de danske og svenske velfærdsmodeller er eksploderet i kølvandet på finanskrisen. De seneste fem års nedtur har blotlagt store svagheder hos mange andre europæiske lande, som enten har udvandet deres velfærdsydelse eller følt en langt større smerte i befolkningen, eller som har opbygget store, ufleksible samfund, der truer med at kvæle deres økonomi.

I takt med at en verden bliver tættere og tættere forbundet gennem handel og finans-

elle transaktioner, vil der ifølge Torben Andersen også komme flere kriser. Derfor er et velfærdsmodeller som det danske, der har råd til at skærme sine borgere mod tilbageslagene, kommet på mode igen. Interessen kommer fra så fjerne steder som Sydkorea og Kina, som ellers i mange år har stilet mod mere markedsøkonomi, fortæller professorerne.

Paradoksalt nok nævnes Danmarks høje skattetryk, blandt de højeste i verden ifølge OECD, som en mulig fordel, fortæller Torben Andersen. Det er i direkte modsætning til den hjemlige debat.

Hjælp på vej, når krisen rammer

Men skatten finansierer generøse overførselsindkomster som dagpenge og kontanthjælp. Når en krise rammer, og ledigheden stiger, bliver der udbetalt flere dagpenge. Det er med til at holde hjulene i økonomien kørende og armoden fra døren hos den menige dansker. Når økonomien går godt, hiver skatten penge ud af samfundet, som kan spares op og bruges, når det går dårligt.

Den mekanisme kalder man for automatiske stabilisatorer på økonomisprog, netop fordi de virker automatisk. Danmark har verdens højeste automatiske stabilisatorer ifølge OECD.

Med dagpengereglerne på plads skal der ikke først træffes politiske beslutninger, før hjælpen kommer, når krisen rammer. Mange lande var under finanskrisen langsomme til at reagere, og når de endelig gjorde det, var det ofte med utilstrækkelige tiltag.

Derfor synes organisationer som OECD og IMF i dag, at mange lande bør udbygge deres stabilisatorer.

Men det er hele tiden en balance, mener Torben Andersen. Bliver skattetrykket for højt eller for skævvredet, kvæler det væksten, fordi folk ikke gider at arbejde, og virksomhederne taber konkurrenceevne. Bliver den offentlige sektor for ineffektiv eller muligheden for at blive hængende på overførselsindkomster for stor, ryger udgifterne i vejret, mener Torben Andersen.

Sænker man til gengæld skatten for meget, eller sparer man ikke op i de gode år, er der ikke længere råd til at betale de generøse overførselsindkomster. Og så mister man evnen til at skærme befolkningen og økonomien mod kriser.

Derfor er det vigtigt, at den offentlige sektor ikke bliver for selvfyldt, at folk ikke bliver hængende på overførselsindkomster, og at der stadig kan skabes rammer for vækst, mener Torben Andersen. Og det er netop det formål, som talrige reformer af dagpenge, efterløn og kontanthjælp siden begyndelsen af

FAKTA

De tre forfattere

■ Torben M. Andersen er professor i økonomi på Aarhus Universitet og tidligere overvismand. Han er en af landets mest citerede økonomer. Han har arbejdet i talrige kommissioner og udvalg i både Danmark, Norge og Sverige.

■ Svend Erik Hougaard Jensen er professor i økonomi på handelshøjskolen Copenhagen Business School. Han har været involveret i en lang række internationale forskningsprojekter og er p.t. konsulent for Verdensbanken i en analyse af finanspolitik.

■ Michael Bergman er professor i økonomi på Københavns Universitet. Han kom fra et professorat på Lunds Universitet i Sverige. Han forsker bl.a. i makroøkonomi og international finans.

1990'erne har haft, mener han. Den aktive arbejdsmarkedspolitik har også hjulpet, mener han.

»En nødvendig betingelse er, at den offentlige sektor bliver mere effektiv. Hvis ikke folk har en opfattelse af, at de skattekrone, vi smider i kassen, bliver brugt effektivt, så vil det svække hele modellen. I andre lande er der meget stor skepsis i befolkningen mod at overlade penge til staten. Indtil videre i de nordiske lande har vi dog været gode til at opbygge systemer, som er mere transparente og mere effektive,« siger Torben Andersen.

Evnen hos befolkningen til at se fornuften i skrappe tiltag er ikke unikt nordisk, men noget, vi måske har praktiseret mere end mange andre, mener professorerne. Og det er bl.a., fordi at Danmark er et lille land, og danskere ved, at der ikke er råd til at skeje alt for meget ud, mener Torben Andersen. Pragmatismen smitter af på politikerne.

Bl.a. kaldte tidligere statsminister Anders Fogh Rasmussen (V) Velfærdskommissionens anbefalinger i 2006 om at hæve pensionsalderen og afskaffe efterlønnen for poli-

tisk tonedøve. Men kort efter kom velfærdsforliget på plads, der hævede pensionsalderen. Venstre gik til valg i 2011 på at afskaffe efterlønnen.

Tidligere finansminister Henning Christophersen (V) udbød før valget i december 1981, at indførelsen af en realrentebeskatning blev over hans lig. Få uger efter valget var den indført med støtte fra regeringen.

Svend Erik Hougaard Jensen forklarer reformviljen med sammenhængskraften i det danske samfund. Danmark er et af de lande i verden med den mindste forskel mellem rig og fattig, målt på den såkaldte gini-koefficient. Og selv store reformer har som regel den klare forudsætning, at de ikke må øge den sociale ulighed nævneværdigt.

Ligheden i befolkningen betyder, at ingen grupper for alvor føler sig efterladt på perronen. Det betyder også, at hele befolkningen deltager i den demokratiske proces og tager et ansvar for samfundet. Og det baner vejen for brede politiske forlig, når der skal tages fat med grovfilen, mener han.

»Lige så snart nøglen til Statsministeriet er i

Sverige valgte reformvejen

■ Sverige har vist, at den måske sikreste måde at bevare velfærdssamfundet på er ved at slanke det.

BO NIELSEN

boni@jp.dk

Noget tyder på, at danske politikere vil finde inspiration til den næste bølge af reformer af velfærdsstaten hos vore svenske naboer. Sverige har de seneste syv år begrænset væksten i dagpenge, sænket skatter på arbejde og for virksomheder, gjort det nemmere at være entreprenør og indført bonusordninger for skolelærere for at forbedre undervisningen. Alt sammen i et målrettet forsøg på at gøre landet mere konkurrencedygtigt.

For ved at slanke den offentlige sektor og bruge pengene på at hjælpe erhvervslivet sikrer man finansieringen af velfærdsstaten, mener landets finansminister, Anders Borg, der gæstede København i går.

Det er lige vand på Venstres mølle.

»På mange måder ligner det, svenskerne har gjort, Venstres dagsorden. Svenskerne har vist, at det er muligt at sænke skattetrykket uden at udhule velfærden,« siger V-formand Lars Løkke Rasmussen.

Han henviser til, at Sverige har sejlet næsten uberørt gennem finanskrisen på trods af landets store finanssektor. Væksten i produktiviteten er steget langt hurtigere end i Danmark. Den højere vækst giver flere penge i statskassen selv med lavere skatter og dermed flere penge til velfærd, mener Lars Løkke Rasmussen.

Mindre modstandsdygtig

Reformerne har dog mindsket det svenske samfunds evne til at sikre borgerne mod tilbageslag i økonomien, mener Torben Andersen, professor i økonomi på Aarhus Universitet. Arbejdsløsheden er også steget væsentligt mere under krisen end i Danmark, især blandt unge.

Den borgerlige regering under statsminister Frederik Reinfeldt har således siden 2006 sænket skatten på arbejde fire gange for dem, der tjener mindst. Formålet var at få flere væk fra overførselsindkomster og i arbejde. Man har også fastfrosset dagpengesatsen og gjort det sværere at få førtidspension.

De offentlige udgifter i Sverige som pct. af bruttonationalproduktet (BNP) er faldet fra 63 pct. i 1993, dengang den største andel i verden, til lige under 50 pct. i dag. Man har sænket marginalskatte med hele 27 pct. siden 1983 til 57 pct. og skrinlagt en række afgifter på ejendom, gaver, formue og arv.

I år er selskabsskatten sænket fra 26,3 pct. til 22 pct., og Anders Borg lover at sænke den yderligere i 2015, hvis regeringen genvinder magten efter næste valg. Reformerne er gennemført uden at øge uligheden i samfundet.

Danmark er også kommet langt med sine reformer af overførselsindkomster, og man har sænket marginalskatte kraftigt siden midten af 1990'erne.

Tallene forstyrrer lidt af, at Sveriges økonomi er vokset mere end 10 pct. siden midten af de danske krisens begyndelse. Det skyldes ikke reformerne, men snarere, at Sverige ikke oplevede en boligboble, og da krisen ramte, faldt den flydende svenske krone kraftigt i værdi til gavn for eksportørerne, mener Niels Rønholt, seniorøkonom i Jyske Bank.

Nu truer tilmed de mange reformer af bl.a. boligbeskatningen og skatten med at skabe en boble i de svenske boligpriser, som er steget kraftigt siden 2008.

Alligevel mener Niels Rønholt, at man ikke skal lukke øjnene for det svenske eksempel.

»Hvis der er et land, som vi kan sammenligne os med, er det Sverige. Derfor kan man godt tage ved lære af nogle af de ting, som er lykkedes for dem,« siger Niels Rønholt.

Selv om den skandinaviske samfundsmodel er under pres fra et voksende antal ældre og øget international konkurrence, kan den med fordel overføres til mange andre lande, mener de tre økonomiprofessorer Svend Erik Hougaard Jensen (t.v.), Torben M. Andersen og Michael Bergman (t.h.). Foto: Carsten Bundgaard

hus, så rykker det et eller andet. Der bliver ikke store regimeskift, når nye tager over. Vi har en god historik, når det drejer sig om at reformere, når der er behov for det,« siger Svend Erik Hougaard Jensen.

Han nævner også den tætte forbindelse mellem eksperter som de økonomiske vismænd, der forleden fejrede 50-års fødselsdag, talrige kommissioner og udvalg og de folkevalgte politikere som noget unikt nordisk. Det sikrer, at store reformer er blevet tænkt ordentligt igennem, inden de vedtages.

Men inden man får armene for langt i vejret, er der store udfordringer for velfærdsmo-

Konkurrenceevnen er stadig udfordret

Efter lønfesten i midten af forrige årti er konkurrenceevnen stadig udfordret herhjemme. Samtidig kan virksomheder i dag nemmere finde kloge hoveder i udlandet. Produktiviteten er stagneret. Innovation og højvækstvirksomheder har det svært. Danske skoleelever får tæv af deres kinesiske jævnaldrende.

Det vil kræve flere reformer at få bragt de

ting på plads, mener professorerne. Ellers vil væksten blive lavere fremover. Og det vil betyde færre penge til velfærd. Om svaret er skattesænkninger, der vil udhule den danske velfærdsmodel og svække de automatiske stabilisatorer, er mere en politisk vurdering end en økonomisk betragtning, mener de. For velfærdssamfundet kan godt eksistere for færre penge.

Den danske model er også sårbar, hvis perioderne med økonomisk optur bliver kortere sammenlignet med perioder med nedtur i fremtiden. Kommer kriserne hyppigere og hyppigere, vil der ikke kunne spares lige så meget op til de magre tider. Og så må man i gang med sparekniven.

Men de tre professorer er fortrøstningsfulde med tanke på de udfordringer, som man allerede har overlevet de seneste 30 år.

»Den nordiske velfærdsmodel har flere gange været erklæret død. Men så er der alligevel blevet lavet reformer. Det er absolut ikke en krisefri model, men en model, hvor der er overlevelseskraft og vilje,« siger Torben Andersen.

Den nordiske velfærdsmodel har flere gange været erklæret død. Det er absolut ikke en krisefri model, men en model, hvor der er overlevelseskraft og vilje.

Torben Andersen,
professor i økonomi, Aarhus Universitet